

СУБ'ЄКТИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ТА МЕЖІ ЇХ КОМПЕТЕНЦІЇ

КОЛОБИЛІНА Олександра Олегівна - аспірантка Харківського національного університету внутрішніх справ

<https://orcid.org/0009-0007-3589-6651>

УДК 342.9

DOI 10.32782/LAW.UA.2022.1.38

У статті, спираючись на аналіз наукових поглядів вчених, запропоновано авторське визначення поняття «кадрове забезпечення Державної митної служби України». Розкрито положення норм чинного законодавства України, норми яких спрямовані на врегулювання діяльності Державної митної служби України взагалі та кадрового забезпечення даного відомства, зокрема.

Ключові слова: кадрове забезпечення, суб'єкт, компетенція, Державна митна служба України.

Постановка проблеми

Кадрове забезпечення Державної митної служби України не реалізується само по собі, воно вимагає здійснення діяльності цілої низки спеціально-уповноважених суб'єктів, кожен із яких має власні повноваження. На нашу думку, під суб'єктами кадрового забезпечення Державної митної служби України найбільш доцільно розуміти спеціально уповноважені фізичні та/або юридичні особи, які відповідно до норм чинного законодавства наділені певним колом суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, які дозволяють їм вступати у правові відносини в досліджуваній сфері суспільних відносин. Разом із тим, слід зауважити, що робота кожного суб'єкта має свої межі, які, перш за все, обумовлені їх компетенцією.

Стан дослідження

Варто відзначити, що окремі проблемні питання, пов'язані із кадровим забезпеченням Державної митної служби України, у своїх наукових працях розглядали: Ю.П. Битяк,

Н.Р. Нижник, Т.Є. Кагановська, А.Т. Комзюк, В.М. Плішкін, В.М. Шмаров та багато інших. Втім, незважаючи на суттєвий теоретичний доробок, в науковій літературі недостатньо опрацьованим є питання меж компетенції суб'єктів кадрового забезпечення Державної митної служби України.

Мета і завдання дослідження

Мета статті полягає у тому, щоб встановити коло суб'єктів кадрового забезпечення Державної митної служби України, а також розкрити межі їх компетенції. Задля досягнення вказаної мети необхідно вирішити наступні завдання: встановити коло суб'єктів кадрового забезпечення Державної митної служби України; здійснити аналіз норм чинного законодавства, норми якого спрямовані на регулювання діяльності відповідних суб'єктів.

Наукова новизна дослідження

Наукова новизна статті полягає у тому, що в ній було виокремлено коло суб'єктів кадрового забезпечення Державної митної служби України, а також окреслено межі їх компетенції.

Виклад основного матеріалу

Починаючи наукове дослідження варто відзначити, що першим суб'єктом кадрового забезпечення Державної митної служби України є Верховна Рада України (далі – ВРУ), що є єдиним органом законодавчої влади України. Парламент є колективним органом та складається із чотириста п'ятдесяти народних депутатів України, які обираються на основі

загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років. Головною особливістю парламенту є те, що він уповноважений Конституцією України на прийняття законів – найвищих за своєю юридичною силою нормативно-правових актів після Основного закону [1]. Тож, як суб'єкт кадрового забезпечення Державної митної служби України, Верховна Рада України, приймає закони, які правовим підґрунтям у відповідній сфері.

Суб'єктом кадрового забезпечення Державної митної служби України також є Кабінет Міністрів України, який згідно із Законом України від 27.02.2014 №794-VII є вищим органом у системі органів виконавчої влади. Законом визначено, що до основних завдань Кабінету Міністрів України належать: «1) забезпечення державного суверенітету та економічної самостійності України, здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави, виконання Конституції та законів України, актів Президента України; 2) вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, створення сприятливих умов для вільного і всебічного розвитку особистості; 3) забезпечення проведення бюджетної, фінансової, цінової, інвестиційної, у тому числі амортизаційної, податкової, структурно-галузевої політики; політики у сферах праці та зайнятості населення, соціального захисту, охорони здоров'я, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування; 4) розроблення і виконання загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, культурного розвитку, охорони довкілля, а також розроблення, затвердження і виконання інших державних цільових програм; 5) забезпечення розвитку і державної підтримки науково-технічного та інноваційного потенціалу держави; 6) забезпечення рівних умов для розвитку всіх форм власності; здійснення управління об'єктами державної власності відповідно до закону; 7) здійснення заходів щодо забезпечення обороноздатності та національної безпеки України, громадського порядку, боротьби із злочинністю, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; 8) організація і забезпечення провадження зовнішньоекономічної діяльності, митної справи; 9) спрямування та

координація роботи міністерств, інших органів виконавчої влади, здійснення контролю за їх діяльністю» [2]. Таким чином, у сфері кадрового забезпечення Державної митної служби України, КМУ виступає тим суб'єктом, який: забезпечує реалізацію законодавства у відповідних суспільних відносин; здійснює контроль та координацію роботи органів виконавчої влади, діяльність яких пов'язана із митною сферою; реалізує державну кадрову політику у державній службі; формує підзаконну нормативно-правову основу кадрового забезпечення Держмитслужби та інших органів державної влади тощо.

КМУ підпорядковується Міністерство фінансів України (далі – Мінфін). Згідно до Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 №3166-VI міністерства є центральними органами виконавчої влади, які забезпечують формування та реалізують державну політику в одній чи декількох визначених Кабінетом Міністрів України сферах, проведення якої покладено на Кабінет Міністрів України Конституцією та законами України. До основних, загальних завдань роботи міністерств відноситься: «1) забезпечення нормативно-правового регулювання; 2) визначення пріоритетних напрямів розвитку; 3) інформування та надання роз'яснень щодо здійснення державної політики; 4) узагальнення практики застосування законодавства, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення та внесення в установленому порядку проектів законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України на розгляд Президентів України та Кабінету Міністрів України; 4-1) забезпечення здійснення соціального діалогу на галузевому рівні тощо» [3].

Безпосередньо Мінфін, згідно до Постанови КМУ «Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України» від 20.09.2014 №375 є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову, бюджетну та боргову політику, державну політику у сфері міжбюджетних відносин та місцевих бюджетів, державну політику у сфері державного пробірного контролю, бухгалтерського обліку та аудиту, а також забезпечує формування та реалізацію державної політи-

ки у сфері контролю за дотриманням бюджетного законодавства, державного фінансового контролю, державного внутрішнього фінансового контролю, казначейського обслуговування бюджетних коштів, коштів клієнтів відповідно до законодавства, запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, забезпечує формування державної політики у сфері організації та контролю за виготовленням цінних паперів, документів суворої звітності та забезпечує формування та реалізацію єдиної державної податкової, митної політики, державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства, державної політики у сфері контролю за трансфертним ціноутворенням, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску, державної політики у сфері видобутку, виробництва, використання та зберігання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення та напівдорогоцінного каміння, їх обігу та обліку [4].

Як і КМУ, Міністерство фінансів України забезпечує реалізацію державної політики та законодавства нашої держави, але безпосередньо у митній сфері. Крім того, Мінфін спрямовує роботу Держмитслужби, як у функціональних і організаційно-технічних питаннях здійснення митної справи, так і в аспектах кадрового забезпечення, наприклад, за рахунок видання наказів про порядок відбору кадрів для митних органів, стажування на посадах в митниці тощо.

Враховуючи той факт, що працівники Держмитслужби є державними службовцями, на них розповсюджується дія нормативно-правових актів Національного агентства України з питань державної служби (НАДС), яке можна вважати одним із суб'єктів кадрового забезпечення. Відповідно до Постанови КМУ від 01.10.2014 №500 НАДС «є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України та який забезпечує

формування та реалізує державну політику у сфері державної служби, здійснює функціональне управління державною службою в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті). Агентство у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції України та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства» [5]. Основними завданнями НАДС є: «1) забезпечення формування і реалізація державної політики у сфері державної служби та з питань управління персоналом у державних органах; 2) участь у формуванні державної політики у сфері служби в органах місцевого самоврядування; 3) здійснення функціонального управління державною службою» [5]. НАДС відповідно до покладених на нього завдань: «1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення такого законодавства та внесення в установленому порядку проектів законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України на розгляд Кабінету Міністрів України; 2) готує зауваження та пропозиції до прийнятих Верховною Радою України законів, що надійшли на підпис Президенту України в установленому порядку; 3) погоджує проекти законів, інших актів законодавства, які надходять на погодження від інших центральних органів виконавчої влади, готує в межах повноважень, передбачених законом, висновки і пропозиції до проектів законів, інших актів законодавства, які подаються на розгляд Кабінету Міністрів України, та проектів законів, внесених на розгляд Верховної Ради України іншими суб'єктами права законодавчої ініціативи; 4) забезпечує нормативно-правове регулювання у сфері державної служби та служби в органах місцевого самоврядування; 5) складає та формує перелік державних органів, установ та організацій, посади керівних працівників і спеціалістів яких віднесені до посад державних службовців; тощо» [5].

Наступним суб'єктом кадрового забезпечення Державної митної служби України є Голова даного центрального органу виконав-

чої влади. На відміну від вище представлених учасників правовідносин в сфері кадрового забезпечення Держмитслужби, Голова – це конкретна посадова особа із повноваженнями керівника. На думку, О.М. Омарова, керівник – це не та особистість, що повна нарочитої суворості та показової солідності, не та людина, котра вміє красиво говорити з трибуни, а та, котра володіє організаторським талантом і щедро наділена суто людськими душевними якостями. Такий керівник здатний виявляти себе самим добродійним чином на всіх стадіях процесу управління, в усій управлінській діяльності [6, с.252]. Виходячи з викладеного, керівником є центральна посадова особа підприємства, установи чи організації, яка володіє найширшим спектром повноважень по відношенню до інших працівників; керує та спрямовує роботу всього підприємства, установи чи організації або його окремих підрозділів; володіє правом приймати та звільняти з роботи працівників тощо. В структурі Держмитслужби роль основного керівника покладається на її Голову. Перелік його повноважень різноманітний, і велика частина з них присвячено кадровому забезпеченню відомства. Зокрема, згідно до Постанови КМУ «Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України» від 06.03.2019 №227 Голова Держмитслужби: «1) очолює Держмитслужбу, здійснює керівництво її діяльністю, представляє Держмитслужбу у відносинах з іншими органами, підприємствами, установами та організаціями в Україні та за її межами; 2) організовує та контролює у межах повноважень виконання в апараті Держмитслужби та її територіальних органах Конституції та законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, наказів Мінфіну та інших міністерств з питань, що належать до компетенції Держмитслужби; 3) затверджує положення про самостійні структурні підрозділи апарату Держмитслужби, призначає на посаду та звільняє з посади, в тому числі покладає виконання обов'язків за вакантними посадами, за погодженням з Міністром фінансів керівників самостійних структурних підрозділів та їх заступників; 4) призначає на посаду та звільняє з посади у порядку, передбаченому законодавством про державну служ-

бу, державних службовців апарату Держмитслужби (якщо інше не передбачено законом), укладає та розриває з ними контракти про проходження державної служби у порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів України; 5) приймає на роботу та звільняє з роботи в порядку, передбаченому законодавством про працю, працівників Держмитслужби; 6) вносить на розгляд Міністра фінансів пропозиції щодо утворення, реорганізації та ліквідації територіальних органів Держмитслужби; 7) приймає рішення (за погодженням з Міністром фінансів) щодо утворення, ліквідації та реорганізації територіальних органів Держмитслужби як відокремлених підрозділів Держмитслужби; 8) призначає на посаду та звільняє з посади за погодженням з Міністром фінансів керівників та заступників керівників територіальних органів Держмитслужби, у тому числі у разі покладення обов'язків за вакантними посадами, призначає на посаду та звільняє з посади керівників митних постів, укладає та розриває з ними контракти про проходження державної служби у порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів України» [7] тощо.

Значну частину повноважень у сфері кадрового забезпечення Державної митної служби України покладено Департамент по роботі з персоналом, який є частиною центрального апарату Держмитслужби та підпорядковується безпосередньо голові Державної митної служби. Так, до основних завдань і функцій Департаменту належить: 1) здійснення добору персоналу в апарат Держмитслужби та на керівні посади в територіальних органах Держмитслужби; 2) документальне оформлення вступу на державну службу, її проходження та припинення; 3) здійснення контролю за додержанням законодавства про державну службу, про працю та станом управління персоналом у територіальних органах Держмитслужби; 4) організаційно-методичне керівництво та контроль за роботою з персоналом в територіальних органах Держмитслужби; 5) організація роботи з підготовки та підвищення кваліфікації посадових осіб Держмитслужби та її територіальних органів; 6) організація проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців Держмитслужби; 7) участь у роз-

робленні проектів нормативно-правових актів, що стосуються питань управління персоналом, трудових відносин та державної служби; 8) участь у заходах щодо забезпечення взаємодії з міжнародними організаціями з питань професійної підготовки посадових осіб апарату Держмитслужби та її територіальних органів [8].

На рівні територіальних підрозділів Державної митної служби України ключову роль у питаннях кадрового забезпечення відіграють начальники територіальних митниць, повноваження яких відповідають повноваженням Голові Держмитслужби із обмеженнями територією відповідної митниці, яку вони очолюють. Так, кожен начальник митниці, в межах своїх повноважень: «1) призначає на посаду та звільняє з посади у порядку, передбаченому законодавством про державну службу, державних службовців митниці; 2) приймає на роботу та звільняє з роботи в порядку, передбаченому законодавством про працю; 3) забезпечує організацію підготовки, підвищення рівня професійної компетентності посадових осіб і працівників митниці, оцінювання результатів їх службової діяльності в межах повноважень, визначених законодавством про державну службу; 4) залучає фахівців, експертів, спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій за погодженням з їх керівниками, вчених, представників інститутів громадянського суспільства до розгляду питань, що належать до компетенції митниці, у тому числі з питань кадрового забезпечення тощо» [9].

Висновки

Підбиваючи підсумок зауважимо, що кадрове забезпечення Державної митної служби України залежить від діяльності великого числа різноманітних суб'єктів, органів державної влади та їх посадових осіб, кожен з яких володіє власними повноваженнями у відповідній сфері. При цьому, права та обов'язки всіх суб'єктів є різними за обсягами та цільовою орієнтованістю, у зв'язку із чим їх доцільно класифікувати таким чином: 1) суб'єкти, що відповідають за формування законодавчої бази та державної політики у сфері кадрового забезпечення Держмитслужби (Верховна

Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України); 2) суб'єкти, до компетенції яких входить загальна організація, координація та реалізація кадрового забезпечення в Держмитслужбі (Голова Державної митної служби України, Департамент по роботі з персоналом); 3) суб'єкти кадрового забезпечення в структурних підрозділах Держмитслужби – начальники територіальних органів ДМС.

Окрім того, в рамках представленого наукового дослідження слід узагальнити, що кожен із окреслених вище суб'єктів, володіє своїм, особливим правовим статусом та діє в межах визначеної нормами чинного законодавства та відомчої нормативно-правової бази компетенції. Остання в свою чергу обумовлена: по-перше, нормами чинного законодавства, яке регулює діяльність того чи іншого суб'єкта; по-друге, повноваженнями, які наділені відповідні суб'єкти в процесі здійснення кадрового забезпечення; по-третє, метою, завданнями та функціями, які вони виконують в процесі реалізації відповідного забезпечення.

Література

1. Конституція України: закон від 28.06.1996 №254к/96-ВР. Офіційний вісник України. 2010. №72/1. Ст.2598.
2. Про Кабінет Міністрів України: закон від 27.02.2014 №794-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. №13. Ст.222.
3. Про центральні органи виконавчої влади: закон від 17.03.2011 №3166-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. №38. Ст.385.
4. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України: постанова, положення від 20.08.2014 №375. Офіційний вісник України. 2014. №69. Ст.1936.
5. Про затвердження Положення про Національне агентство України з питань державної служби: постанова, положення від 01.10.2014 №500. Офіційний вісник України. 2014. №81. Ст.2288.
6. Конопльов В.В. Організаційно-правовий механізм підготовки та прийняття управлінських рішень в адміністративній діяльності органів внутрішніх справ: дисертація. Харків: Кримський юридичний інститут ХНУВС. 2006. 413 с.

АНОТАЦІЯ

З'ясовано, що під суб'єктами кадрового забезпечення Державної митної служби України найбільш доцільно розуміти спеціально уповноважені фізичні та/або юридичні особи, які відповідно до норм чинного законодавства наділені певним колом суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, які дозволяють їм вступати у правові відносини в досліджуваній сфері.

Встановлено, кадрове забезпечення Державної митної служби України залежить від діяльності великого числа різноманітних суб'єктів: органів державної влади та їх посадових осіб, кожен з яких володіє власними повноваженнями у відповідній сфері. При цьому, права та обов'язки всіх суб'єктів є різними за обсягами та цільовою орієнтованістю, у зв'язку із чим їх запропоновано класифікувати таким чином: 1) суб'єкти, що відповідають за формування законодавчої бази та державної політики у сфері кадрового забезпечення Держмитслужби (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України); 2) суб'єкти, до компетенції яких входить загальна організація, координація та реалізація кадрового забезпечення в Держмитслужбі (Голова Державної митної служби України, Департамент по роботі з персоналом); 3) суб'єкти кадрового забезпечення в структурних підрозділах Держмитслужби – начальники територіальних органів ДМС.

Узагальнено, що кожен із окреслених вище суб'єктів, володіє своїм, особливим правовим статусом та діє в межах визначеної нормами чинного законодавства та відомчої нормативно-правової бази компетенції. Остання в свою чергу обумовлена: по-перше, нормами чинного законодавства, яке регулює діяльність того чи іншого суб'єкта; по-друге, повноваженнями, якими наділені відповідні суб'єкти в процесі здійснення кадрового забезпечення; по-третє, метою, завданнями та функціями, які вони виконують в процесі реалізації відповідного забезпечення.

Ключові слова: кадрове забезпечення, суб'єкт, компетенція, Державна митна служба України.

7. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України: постанова, положення від 06.03.2019 №227. Офіційний вісник України. 2019. №26. Ст.900.

SUMMARY

It has been found that under personnel support subjects of the State Customs Service of Ukraine it is most expedient to understand specially authorized physical and/or legal persons who, in accordance with the norms of the current legislation, are endowed with a certain range of subjective rights and legal obligations that allow them to enter in legal relations in the researched area.

It has been established that the staffing of the State Customs Service of Ukraine depends on the activities of a large number of various subjects: state authorities and their officials, each of whom has his own powers in the relevant field. At the same time, the rights and obligations of all subjects are different in scope and target orientation, in connection with which it is proposed to classify them as follows: 1) subjects responsible for the formation of the legislative framework and state policy in the field of personnel support of the State Customs Service (the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Ministry of Finance of Ukraine); 2) subjects whose competence includes the general organization, coordination and implementation of personnel support in the State Customs Service (Head of the State Customs Service of Ukraine, Department of Personnel); 3) subjects of human resources in the structural divisions of the State Customs Service - heads of territorial bodies of the State Customs Service.

It is summarized that each of the subjects outlined above has its own, special legal status and acts within the limits of the norms of the current legislation and the departmental legal framework of competence. The latter, in turn, is determined by: first, the norms of the current legislation, which regulates the activity of this or that subject; secondly, the powers granted to relevant subjects in the process of staffing; thirdly, the purpose, tasks and functions that they perform in the process of implementing the corresponding provision.

Keywords: human resources, subject, competence, State Customs Service of Ukraine.

8. Управління та розвиток персоналу: стаття. Офіційний веб-портал Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua/upravlinnia-personalom>.

9. Положення про Дніпровську митницю: наказ від 29.10.2020 №489. Офіційний веб-портал Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua/documents/prozatverdzhennia-polozhen-pro-teritorialni-organidzhmitsluzhbi-237>.